

Asunnottomuussanastoa

Asunto Ensin -periaate on asunnottomuustyön malli, jonka filosofia perustuu asunnottoman henkilön itsenäisen elämän mahdollistamiseen omassa asunnossa. ”Asunto ensin” -nimi tulee siitä, että asunnon hankkiminen on ensimmäinen tehtävä ennen muita tukitoimia. Keskeinen näkemys on, että sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ratkaiseminen ei ole edellytyksenä asumisen järjestämiselle, vaan asunto on edellytys, joka mahdollistaa myös asunnottomana olleen henkilön muiden ongelmien ratkaisemisen.

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn toimenpideohjelma 2016 – 2019 (AUNE) on hallituksen yhteistyöohjelma, jota koordinoi ympäristöministeriö. Ohjelman tavoitteena on jatkaa asunnottomuuden vähentämistä vahvistamalla asunnottomuuden ennaltaehkäisyä, sekä torjumalla asunnottomuuden uusiutumista. Tapahtuma on osa ohjelman toteutusta.

Ennaltaehkäisevien asunnottomuusstrategioiden juurruttaminen kuntiin on yksi AUNE -ohjelman keskeisiä työvälineitä, joilla pyritään edistämään asunnottomuuden ennaltaehkäisyä. Käytännössä tämä tarkoittaa kaupungeissa monialaisen verkostojen kokoamista, asunnottomuuteen johtavien polkujen ja riskiryhmien sekä yhteisasiakkuuksien tunnistamista, sekä ennaltaehkäisevän toimenpidekokonaisuuden kehittämistä ja jalkauttamista. Pilotti-hanketta vetää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA.

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmat PAAVO I ja PAAVO II (2008-2015)

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmien aikana (2008 – 2015) saavutettiin kaksi merkittävää tulosta: Asunto ensin – periaate vakiinnutettiin asunnottomuustyöhön ja asuntolat korvattiin tuettuun vuokra-asumiseen perustuvilla asumisyksiköillä. Pitkäaikaisasunnottomuus laski ohjelmakauden aikana yhteensä 1 345 henkilöllä (35 %).

Kokemusasiantuntijoilla on omakohtainen kokemus asunnottomuudesta ja sen lieveilmiöistä, sekä kokemusta asunnottomille suunnattujen palveluiden kehittämisestä. He toimivat siltana palvelujen käyttäjien ja ammattilaisten välillä. Asunnottomuustyössä kokemusasiantuntijuutta on kehitetty erityisesti Vailla Vakinaista asuntoa ry:ssä.

Kotiin vietävän monialaisen liikkuvan tuen perusajatus on tuottaa keskeiset asiakkaan tarvitsemat palvelut asiakkaan kotiin ns. normaaliin vuokra-asuntoon. Tuen asiakkaalle tuottaa tiimi, johon kuuluu asiakastarpeen mukaan eri alan asiantuntijoita, mahdollisesti myös kokemusasiantuntija. (vrt. ACT -malli)

ACT (Assertive Community Treatment) malli on psykiatriassa alun perin kehitetty avohoitomalli, jossa asiakkaan tukemisesta vastaa moniammatillinen tiimi. Suomessa yksi johtavista toimijoista on Auroran Liikkuva avohoito. Mallista on hyviä kokemuksia myös asunnottomuustyössä USA:ssa ja Euroopassa.

Ohjaamot ovat alle 30 -vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille tarkoitettuja matalan kynnyksen palvelupisteitä. Opiskeluun ja työelämään liittyvän ohjauksen ja neuvonnan lisäksi useammasta ohjaamosta saa myös asumiseen liittyvää ohjausta.

Ympäristötyöllä (naapurustotyö) tarkoitetaan sellaisia toimenpiteitä ja menetelmiä, joiden avulla asunto ensin -periaatteella toimivat asumisyksiköt, mielenterveyskuntoutujien asumisyksiköt tai vastaanottokeskukset integroidaan osaksi asuinalueita. Työ pitää sisällään mm. naapurien kohtaamisia, viranomaisyhteistyötä, asuinalueen siisteyden ja turvallisuuden ylläpitoa, yhteisöllisiä tapahtumia sekä valistusta ja tiedon lisäämistä.

Työtoiminnalla osana asumispalveluja tarjotaan entisille asunnottomille mielekkään tekemisen vaihtoehtoja, sekä tuetaan heidän osallisuutta ja parannetaan työllistymisedellytyksiä. Käytännön työmuotoja ovat mm. kanttiini, toimitilahuolto, remonttiryhmä, ympäristötyö jne. Asumisen vakiintumisen jälkeen monilla asukkailla on suuri tarve hyvin matalalla kynnyksellä toteutettuun työtoimintaan.

Huoneistoturvakauutus eli Riskivakuutus- hankkeessa kehitetään yhdessä vakuutusyhtiöiden kanssa keinoja, joilla luottotietonsa menettäneelle henkilölle mahdollistetaan kotivakuutuksen kaltainen vakuutusturva. Monet vuokranantajat vaativat vuokralaiselta kotivakuutuksen ottamista vuokrasopimuksen ehtona. Vakuutusyhtiöt eivät usein myönnä kotivakuutusta, mikäli hakijan luottotiedot ovat merkittäviä. Tämä voi johtaa asunnottomuuteen. Käytännön ratkaisuksi pilotoidaan vuokranantajan ottamaa asuntokohtaista vakuutusta, joka kattaa myös ilkeä vahinkojen korvauksen ja vastuuvakuuttamisen.

Pop-up asumisneuvonta -hankkeessa etsitään uudenlaisia matalankynnyksen keinoja vaikeimmassa asemassa olevien eri ikäisten päihde- ja mielenterveysongelmaisten henkilöiden tavoittamiseksi ja asumisen turvaamiseksi. Työmuotoja ovat mm. asumistaitokurssit, sekä erilaisiin yleisötapahtumiin jalkautuva asumisneuvonta kioski.

Välivuokrauspilotti on Y-Säätiön toteuttama hanke, jonka tarkoituksena on saada lisää yksityisessä omistuksessa olevia vuokra-asuntoja asunnottomille uudentyypillisellä välivuokraukseen perustuvalla yhteistyömallilla. Säätiö vuokraa yksityisiltä omistajilta asuntoja ja vuokraa ne edelleen kaupungin sosiaalitoimen osoittamille asunnonhakijoille. Asukas tekee normaalin huoneenvuokralain mukaisen vuokrasopimuksen, sitoutuu samalla tuen ja varhaisen puuttumisen käytänteisiin. Ensivuokraustoiminnasta poistuvat näin asunnon omistajalle aiheutuvat tyypilliset riskit.

Oman muotoinen koti etsii uusia ratkaisuja alle 25-vuotiaiden vaikeaan asumistilanteeseen. Hankkeessa kehitetään uusia ratkaisuja nuorten asumiseen yhdessä nuorten kanssa. Oman muotoinen koti selvittää muotoilun keinoin, miten tyhjät tilat vääntyvät nuorten asumiskäyttöön ja miten nuorisoasumisen kautta parannetaan koko lähiympäristöä. Hanketta koordinoi Helsingin Nuorisoasiainkeskus

RISE eli Rikosseuraamuslaitos tukee yhdessä kaupunkien ja järjestöjen kanssa **Rise -asiakkaiden** (vankilasta vapautuvien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien) asunnonsaantia, asumisvalmennusta ja elämänhallintaa. RISE toteuttaa AUNE ohjelmaan kuuluvan osahankkeen.

Housing First Europe Hub on Y-Säätiön ja eurooppalaisten asunnottomuusjärjestöjen verkoston FEANTSAn koordinoima pysyvä oppimisolusta asunnottomuustyön uudistamiseksi Euroopassa. Hub kerää yhteen tietoa, kokemusta ja tutkimusta Asunto Ensimmäisen periaatteen soveltamisesta sekä tukee kehittämishankkeita.

Sosiaalinen pienlaina on Takuu - Säätiön kertaluonteisiin menoihin tai hankintoihin kuten kodinkoneisiin tai takuuvuokraan tarkoitettu laina. Lainan määrä voi olla 200–2 000 euroa ja maksuaika enintään kaksi vuotta. Lainan korko (4,5 %) on kiinteä eikä lainasta peritä muita kuluja. Malliin kuuluu myös talousneuvonta.

Toimeentulotuen maksatus siirtyy 1.1.2017 kuntien sosiaalitoimelta KELA:n hoidettavaksi. Kelan vastuulle kuuluu jatkossa perustoimeentulotuen hakemusten käsittely ja maksatus. Perustoimeentulotuki käsittää mm. välttämättömän ravinnon ja asumisen järjestäminen. Kunnat vastaavat jatkossa ehkäisevästä ja täydentävästä toimeentulotuesta. Toimeentulotuen tavoite on auttaa tilapäisten vaikeuksien yli tai ehkäisemään sellaisten syntymistä. Toimeentulotuen varassa eläville siirtymävaihe aiheuttaa epävarmuutta, koska esim. monen asiakaan vuokranmaksu on kiinni toimeentulotuesta.